

Een lekker lopende groep

Wat een rol speelt

Klassenmanagement

Mensen vragen zich vaak af: hoe kan het dat leerlingen gemakkelijker lijken te leren in bepaalde groepen bij bepaalde leraren? Dat ligt aan het *klassenmanagement*: de vaardigheden en manieren van doen die leraren inzetten om ervoor te zorgen dat de dag soepel verloopt, zonder al te veel storend gedrag van leerlingen. Kortom: deze leraren zorgen voor een gestructureerde leeromgeving met duidelijke gewoonten en verwachtingen, met effectieve reacties op hinderlijk gedrag.

Scholen of besturen nemen allerlei maatregelen om de leerresultaten te verbeteren. Maar verbetertrajecten hebben pas effect als eerst de basis – het klassenmanagement – op orde is. Want wat hebben maatregelen anders voor zin?

- Wat als alles goed wordt uitgelegd, maar veel leerlingen daar niet goed naar luisteren?
- Wat als er goed uitgekende opdrachten worden gegeven, maar de leerlingen hun aandacht er niet bij hebben?
- Wat als we fantastisch lesgeven, maar intussen vergeten te zorgen dat de leerlingen ‘aan’ staan?

Alles begint dus met een lekker lopende groep!

Wat is een lekker lopende groep?

Een lekker lopende groep is een groep met weinig storing, waarin veel goed geregeld verloopt en waar het voelt alsof het werken met de leerlingen gemakkelijk gaat. In zo'n groep is er een focus op het **leren**. Sommige mensen denken dat een lekker lopende groep een kwestie is van geluk: soms heb je een prettige groep en soms heb je gewoon een rotgroep. Maar de werkelijkheid is: een lekker lopende groep kun je maken. *Hoe?* Door te weten wat werkt, welke factoren er zijn die je kunt beïnvloeden en wat jijzelf op jouw manier kunt doen.

Geheim

Wat is het geheim van een lekker lopende groep? Dat is er niet. Het is geen mysterie. Er zijn veel zaken die positief werken, maar op veel scholen is daar maar weinig aandacht voor. Terwijl we veel weten over hoe je van elke groep leerlingen een zo lekker mogelijk lopende groep kunt maken. Daarbij draait het vooral om drie gebieden:

- het **aanleren van goede gewoonten** aan je leerlingen;
- de **relatie** tussen jou en de leerlingen en de relatie tussen de leerlingen onderling;
- je **eigen instelling**.

Je hoeft er niet hooggeleerd voor te zijn, maar het is ook niet één simpel stappenplannetje. Het varieert van een 'kleinigheidje' (hoe je een leerling aankijkt die je klas binnenkomt) tot een 'grotigheidje' (hoe je teams in je klas leert soepel samen te werken). Het is belangrijk om je daarvan bewust te zijn, om te weten wat goed werkt.

Hoe ziet dat eruit?

Hoe een lekker lopende groep eruitziet in de praktijk kan heel verschillend zijn, afhankelijk van het vak dat je geeft en van de leeftijdsgroep waarmee je werkt. En zeker ook van jouw eigen persoonlijkheid. Maak er je eigen stijl van!

Hoe dan ook: hét doel voor elke leraar is een groep creëren waarin veel geleerd wordt door leerlingen die geconcentreerd en aandachtig bezig zijn. Waardoor je toekomt aan zelf genieten van een groep leerlingen die aan het leren zijn.

Drie gebieden

waarbinnen je je groep beïnvloedt

Wat je kunt doen om een lekker lopende groep te creëren, speelt zich af op drie gebieden, waarvan je er niet een kunt missen:

1. Mentale instelling

Jouw persoonlijke *eigenschappen, overtuigingen en inzichten* die eraan bijdragen dat je groep lekker loopt. Je mentale instelling zorgt ervoor dat jij jouw eigen veiligheid creëert en aandacht kunt hebben voor wat er in je groep gebeurt.

2. Verbinding maken

De basis voor een lekker lopende groep is dat jij en je leerlingen goed met elkaar kunnen opschieten. Belangrijk is het *contact* dat je met leerlingen hebt, maar ook of een leerling zich *gezien* voelt. Niet alleen de relatie tussen *jou en de leerlingen* is belangrijk, maar ook de *onderlinge verstandhouding* tussen de leerlingen.

3. Gewoonten aanleren

Je groep loopt lekker als er veel goed geregeld is. Als de leerlingen heel concreet weten wat je van ze verwacht en eraan gewend zijn om dat ook zo te doen. Dat bereik je door ze gewoonten aan te leren en deze gewoonten te herhalen, zodat het een routine wordt. In het schema is dit het grootste gebied, omdat er de meeste recepten voor zijn.

Even belangrijk

Het derde gebied, gewoonten aanleren, noemen we vaak 'klassenmanagement', maar ik vind de andere twee terreinen precies even belangrijk. Immers:

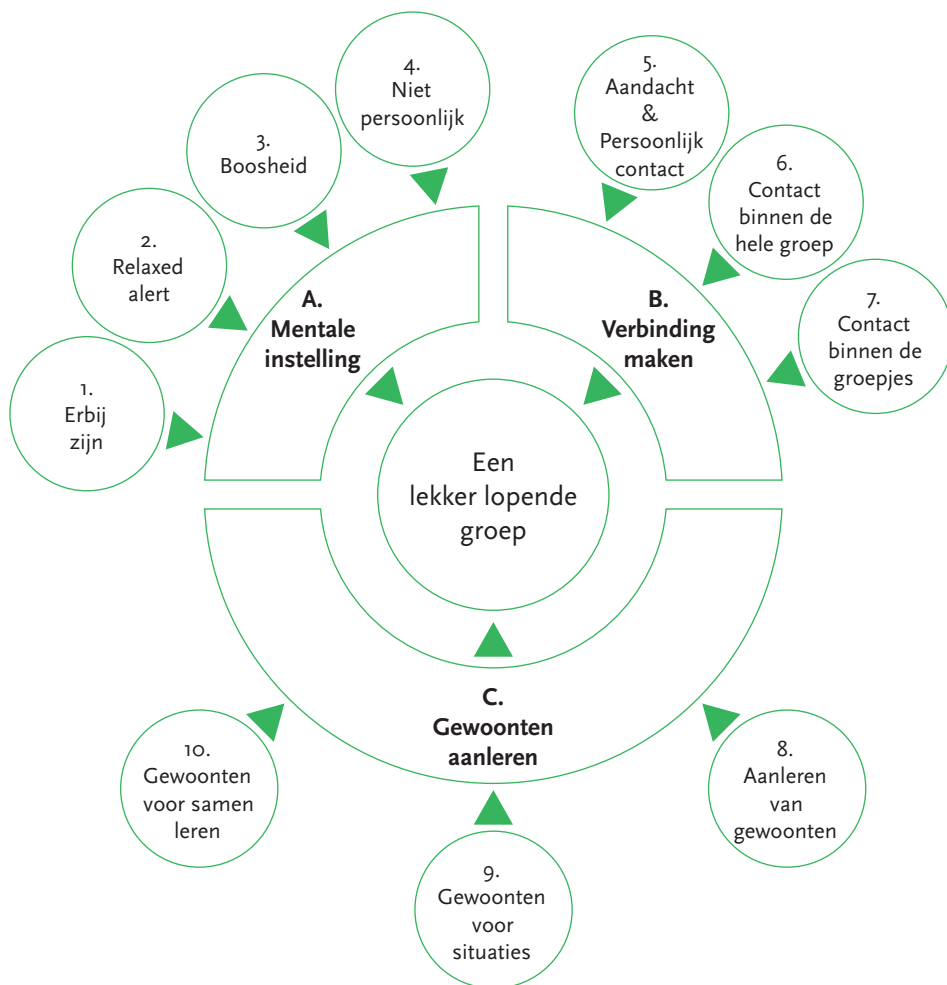
- Met een *minder gerichte mentale instelling* sta je als leraar minder sterk in je schoenen en word je sneller onzeker.
- Als je *geen goede relatie* hebt met je leerlingen, dan zullen ze minder van je aannemen, hebben ze de neiging om minder rekening met je te houden en heb je zelf minder in de gaten wat er kan spelen bij een leerling.
- Als er *weinig persoonlijke relaties* tussen de leerlingen zijn, zullen ze elkaar eerder als 'onbelangrijk ding' beschouwen dan als 'persoon die ze kennen'. Dat geeft een grotere kans op pesten, uitsluiting of ander ongewenst gedrag.

De drie gebieden zijn dus alle drie belangrijk en ze beïnvloeden elkaar.

Tien aandachtspunten

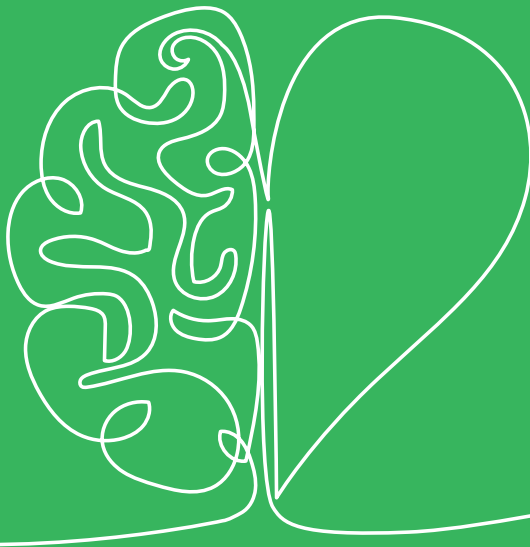
voor een lekker lopende groep

Binnen de drie gebieden die van belang zijn voor het creëren van een lekker lopende groep onderscheid ik tien belangrijke aandachtspunten. Dit schema geeft je een idee waarover ik het verder ga hebben. Hierna volgt per aandachtspunt de concrete uitwerking.

Deel A

Mentale instelling

Mentale instelling

Je **mentale instelling** is het geheel van jouw eigenschappen, overtuigingen en inzichten die er wel of niet aan bijdragen dat je groep lekker loopt. Met je mentale instelling kun je een positieve invloed uitoefenen op het functioneren van je groep leerlingen.

Je mentale instelling is een belangrijke factor voor goedlopend klassenmanagement. In de wetenschap¹ heeft men het dan over:

- *alertheid* (geconcentreerd zijn op wat er gebeurt in je groep) en
- *emotionele objectiviteit*.

Bij alertheid maak ik nog een onderscheid tussen **erbij zijn** en **relaxed alert** zijn. Bij emotionele objectiviteit heb ik het over omgaan met je eigen **boosheid** en over het **niet persoonlijk** nemen van wat er gebeurt tussen jou en je leerlingen.

Zo kom ik op vier aandachtspunten die staan uitgewerkt in de volgende hoofdstukken.

Mentale instelling: aandachtspunten

1. Erbij zijn
2. Relaxed alert
3. Boosheid
4. Niet persoonlijk

Tip!

Lees in de bijlagen **Het verhaal van het prairiehoen**.

1. Bijvoorbeeld: Robert Marzano | *Pedagogisch handelen en klassenmanagement* | Bazalt Groep.

Plaats in de ruimte

Waar je je bevindt in je lokaal heeft veel invloed op wat je waarneemt.

Dat geldt ook voor de opstelling van tafels, stoelen, kasten enzovoort.

Tip

Zet je bureau niet op je instructie- of presentatieplek zodat je meer ruimte hebt om iets boeiend uit te leggen, te vertellen of een gesprek te leiden.

Zorg daarom dat je bureau niet in de weg staat.

Nodig

- Een overzichtelijke indeling van de ruimte in je lokaal.
- Loopruimte voor jezelf aan de voorkant en zijkanten van je klas.
- Een instructieplek voor jezelf bij je bord.
- Een plek om je eigen spullen te leggen en op te bergen: een eigen kast, een bureau dat niet in de weg staat.

Voor wie? Voor de hele groep en zeker voor jezelf.
Wanneer? Vooraf en de hele dag in je groep.

Stappen

1. Bij het inrichten van je lokaal zorg je ervoor dat alle leerlingen goed te zien zijn. Niet alleen als je voor de klas staat (dat zeker), maar ook vanaf de zijkanten van het lokaal: fysiek overzicht is een absolute voorwaarde voor 'erbij zijn'.
2. Neem hindernissen weg, zoals een kast die niet aan de zijkant of achterkant van het lokaal staat, waarachter leerlingen niet altijd goed te zien zijn. Zorg er bij een opstelling in tafelgroepen in een vol lokaal voor dat de achterste groepen ook goed te zien zijn. Bijvoorbeeld door ze naar links of naar rechts te schuiven.
3. Jouw eigen plaats in de ruimte laat je variëren. Daardoor houd je ook beter de aandacht vast. Als je iets uitlegt, presenteert of demonstreert, sta je vast voor in het lokaal waar ook je bord hangt. Maar als je het bord niet nodig hebt, kun je net zo goed vanaf een andere plek praten. Gewoon omdat leerlingen dan blijven focussen omdat je stem steeds ergens anders vandaan komt. Het helpt ook om naar de plek te lopen (en gewoon door te gaan met wat je aan het vertellen was) waar leerlingen afgeleid of onrustig lijken te zijn.
4. Terwijl de leerlingen individueel of met elkaar aan het werk zijn, helpt het zowel voor je overzicht als voor het gevoel van de leerlingen dat je 'erbij' bent om rustig door de ruimte te lopen. Blijf ook eens ergens staan. Je beweegt je vooral aan de voorkant en de zijkanten van je lokaal.